

Adresseliste

Trondheim, 20.04.2015

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2015/1322

Saksbehandler:
Susanne Hanssen

Ekstraordinært uttak av jerv i deler av region 5 Hedmark - Stor-Elvdal kommune

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, iverksetter Miljødirektoratet av eget tiltak felling av 1 morder med valp(er) innenfor deler av region 5 (Hedmark). Direktoratet v/Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Det ekstraordinære uttaket gjennomføres for å forhindre skade på husdyr.

Bakgrunn

Stortinget har fastsatt et nasjonalt mål om 39 årlige ynglinger av jerv. De tre siste årene (2012-2014) er det registrert henholdsvis 68, 44 og 52 ynglinger av jerv på landsbasis. Etter naturmangfoldloven er jerv fredet. Det er likevel mulig å felle jerv med hjemmel i unntaksbestemmelsene i naturmangfoldloven, herunder § 18 første ledd b), for blant annet å forhindre skade på husdyr eller tamrein.

Hensynet til levedyktig næringsvirksomhet i landbruket, samt hensynet til bosetting og livskvalitet i områder med rovvilt, medfører at forvaltningen ikke kan legges opp på en slik måte at det overordnede hensynet til rovvilt alene kan tillegges vekt. Forvaltningen må derfor være differensiert. Det innebærer at bruken av ulike tiltak og virkemidler må legges opp på en måte som så langt det er mulig differensierer mellom de ulike interesser i ulike geografiske områder. Det er likevel et generelt vilkår at tillatelse til felling bare kan gis dersom fellingen ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets beslutning i saken.

Formålet i naturmangfoldloven (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også

slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivarettatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 5.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse. Vedtaket gjelder ekstraordinært uttak av jerv og det er ikke aktuelt å stille fordyrende vilkår i vedtaket. Miljødirektoratet anser derfor ikke § 11 som relevant i saken.

Direktoratet legger til grunn at denne beslutningen blant annet bygger på kunnskap om jervens bestandssituasjon. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. naturmangfoldloven § 8.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3.

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakseinnlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rowiltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (...)

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratet - tidligere Direktoratet for naturforvaltning sin myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Direktoratet for naturforvaltning kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (...)

Det nasjonale bestandsmålet for jerv er etter behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) fastsatt til 39 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Det nasjonale bestandsmålet på jerv er videre fordelt på 5 av 8 forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 5 Hedmark er det mål om 5 årlige ynglinger av jerv.

Miljødirektoratets vurdering

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

I representantforslag 163 S (2010-2011) punkt 2.2.4 heter det:

I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt. Uttak i det som av rovviltnemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte regionene blir prioritert.

2.2.5 Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fatte vedtak om hvordan og hvor ekstraordinære uttak skal igangsettes for så langt som mulig å få tatt ut resterende lisensfellingskvote. Dette skal skje etter drøfting med rovviltnemndene. Rovviltnemndene skal også selv kunne ta initiativ til en slik drøfting.

Videre om jerv:

Når det gjelder jerv, konstateres det at lisensfelling per i dag ikke fungerer tilfredsstillende. Det skal fortsatt være målsetting om at lisensfelling skal bli hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av jerv, slik at ekstraordinære uttak av ynglelokaliteter over tid kan reduseres til et minimum.

Uttak av jerv gjennomført av miljøforvaltningen skal så langt det er mulig gjennomføres under lisensfellingsperioden, men likevel slik at uttak gjennomføres på en kostnadseffektiv måte.

Når direktoratet skal vurdere behovet for ekstraordinære uttak, vurderes hovedsakelig skadehistorikken/skadepotensialet i de ulike områdene, samt de føringer som er lagt i regional forvaltningsplan i forhold til den differensierte forvaltningen av jerv. Videre gjøres det vurderinger knyttet til bestandstall og felling av jerv siste år.

Bestandsmål for jerv:

Det nasjonale bestandsmålet for jerv er etter behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) fastsatt til 39 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Det nasjonale bestandsmålet på jerv er videre fordelt på fem av åtte forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 5 Hedmark er det mål om 5 årlige ynglinger av jerv.

Direktoratet legger til grunn at det nasjonale bestandsmålet på jerv er fordelt på ulike forvaltningsregioner, og at de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12 er ivarettatt. Dette innebærer at avgrensingen av regioner med eller uten mål om ynglinger av jerv er foretatt ut fra en samlet vurdering, og forventes å gi de beste samfunnsmessige resultater.

Om bestandssituasjonen og overvåking av jerv:

Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av jerv er 1. oktober hvert år.

NINA rapport 1086 gir den siste oppdaterte oversikten over antall verifiserte ynglinger av jerv i hver region, og for hele landet. Årene 2012-2014 er det verifisert henholdsvis 68 og 44 og 52 ynglinger av jerv på landsbasis. Direktoratet konstaterer at antall ynglinger er høyere enn det nasjonale bestandsmålet på 39 årlige ynglinger av jerv. Av de 52 ynglingene i 2014 ble det gjennomført hiuttak i 12 tilfeller, slik at netto antall ynglinger før beitesesongen 2014 var meget nær bestandsmålet på 39 ynglinger.

De tre siste årene (fra 2012 til og med 2014) er det registrert henholdsvis 10, 7 og 10 ynglinger av jerv innenfor region 5. Regionen har dermed hatt flere ynglinger enn bestandsmålet de siste årene.

Statens naturoppsyn har registrert 8 ynglelokaliteter med status «dokumentert» eller «antatt» yngling så langt i år i region 5. Av disse er det gjennomført 2 hiuttak.

Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Avgang av jerv i region 5 siste år:

Det siste året er det registrert avgang av totalt 27 jerver i Hedmark, hvorav det i løpet av våren 2014 ble gjennomført to hiuttak med til sammen seks dyr ble felt. To jerver ble felt på skadefelling i august 2014. I tillegg ble en jerv funnet død av ukjent årsak i juni 2014. I vedtak om lisensfellingkvote for region 5 for 2014/2015, åpnet rovviltneemnda for å felle 16 jerver. 11 jerver ble felt i forbindelse med lisensfelling som ble avsluttet 15. februar 2015. Videre har Statens naturoppsyn etter Miljødirektoratets beslutning i april 2015 gjennomført uttak av en jervtispe og tre valper ved hiuttak i Engerdal kommune knyttet til skader voldt på tamrein i Elgå reinbeitedistrikt, samt en jervetispe og to valper ved hiuttak i Folldal kommune knyttet til skader på sau.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen jervebestanden utsettes for, jf. naturmangfoldloven § 10. Rovdata beskriver den genetiske situasjonen for jerv i Sør-Norge som utfordrende, grunnet liten utveksling av individer fra nordøst til områdene vest for Østerdalen. Utover enkelte påkjørsler og jerver drept av andre jerver, skjer avgangen av jerv i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen.

Forvaltningsplan for jerv i region 5:

Rovviltneemnda i region 5 beskriver i sin forvaltningsplan at regionen skal ha 5 årlige ynglinger av jerv. Det er lagt opp til en geografisk differensiert forvaltning i regionen, med områder prioritert for beitedyr og områder prioritert for rovdyr. Dette innebærer at virkemiddelbruken må legges opp på en slik måte at man differensierer mellom de forskjellige interessene/prioriteringene i ulike geografiske områder.

Den geografiske differensieringen medfører at terskelen for uttak av jerv er høyere innenfor yngleområdet enn utenfor. Områdene hvor uttakene skal gjennomføres ligger utenfor området som i forvaltningsplanen er definert som yngleområde for jerv. I forvaltningsplanen er det spesifisert at terskelen for å vurdere felling av rovvilt framfor andre forebyggende tiltak er lavere i områder prioritert for beitedyr.

Konklusjon

Jerv er fredet etter lov av 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven. Samtidig er det slik at jerv volder skade på husdyr og tamreinnæring. For blant annet å forhindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt (gaupe), jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13.

Det vises til rovviltforliket i 2011, hvor det påpekes at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Region 5 er delt inn i områder med mål om ynglende bestand av jerv, og områder prioritert for beitedyr. Dette betyr at det vil være ulik terskel for å gi fellingstillatelse på jerv i disse områdene. Det aktuelle området for uttak ligger i Stor-Elvdal kommune og utenfor det området i region 5 hvor rovviltnemnda har bestemt at det skal være ynglende bestand av jerv. I forvaltningsplanen har nemnda spesifisert at terskelen for uttak av jerv i dette området skal være lav og at beitedyr skal gis prioritet i disse områdene. Direktoratet konstaterer at lisensfelling som virkemiddel for å regulere bestanden av jerv ikke har gitt det ønskede resultat. Rovviltnemnda i region 5 har i sin innstilling til direktoratet kommet med tilråding om ekstraordinært uttak av jerv.

Statens naturoppsyn (SNO) jobber med bestandsregistrering av jerv i disse dager, og direktoratet følger dette arbeidet tett. Dette med tanke på å få en fortløpende oversikt over bestandssituasjonen og samtidig kunne gjøre kontinuerlige vurderinger av behovet for ekstraordinære uttak av jerv.

På bakgrunn av en helhetsvurdering av situasjonen pr. d.d. vurderer Miljødirektoratet at det ikke foreligger noen annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn felling av jerv. Et slikt uttak vurderes ikke å være til skade for jervebestandens overlevelse, eller for å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for jerv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4.

Ut fra vurderingene ovenfor, og med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, iverksetter direktoratet av eget tiltak felling av inntil 1 mordyr med valp(er) innenfor et nærmere avgrenset område i Stor-Elvdal kommune i region 5 Hedmark.

Det ekstraordinære uttaket gjennomføres for å forhindre skade på husdyr. Forsøk på felling rettes mot områder med jerveskader på husdyr. Direktoratet vurderer at et slikt uttak i henhold til denne beslutning ikke vil sette jervebestandens overlevelse i fare.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av felling:

1. Fellingsområde:

Hilokalitet øst for fjellet Storhorta i Stor-Elvdal kommune, Hedmark.

2. Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Fellingsforsøket gjennomføres i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt.

3. Vedtaket gjelder i tidsrommet 19. april 2015 - 21. april 2015.

4. Miljødirektoratet kan til enhver tid trekke tilbake adgang til felling.

Beslutningen ble kommunisert muntlig til Statens naturoppsyns fellingspersonell 19. april 2015.

Miljødirektoratet viser til at dette er en beslutning om uttak av eget tiltak, og forvaltningslovens klageregler kommer ikke til anvendelse, jf naturmangfoldloven § 18, tredje ledd.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Morten Kjørstad
Fagdirektør

Susanne Hanssen
Seniorrådgiver

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007, Dep	0030	OSLO
Statens naturoppsyn	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Rovviltnemnda i region 5 v/Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Stor-Elvdal kommune	Postboks 85	2481	KOPPANG
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Hedmark politidistrikt	Politihuset	2317	HAMAR